

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2021

Innerstaden 10:14, fornlämning

L1988:5437

DAGVATTENLEDNING

Malmö kommun
Skåne län

SKÅNE
ARKEOLOGI

Skånearkeologi
Rapport 2021:25

Per Sarnäs

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2021

Innerstaden 10:14, fornlämning

L1988:5437

DAGVATTENLEDNING

Malmö kommun

Skåne län

Skånearkeologi AB

Per Sarnäs

Midgårdsgatan 3

216 19 Malmö

Tel: 0708-82 78 16

E-post: info@skanearkeologi.se

Webb: www.skanearkeologi.se

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2021

Innerstaden 10:14, fornlämning L1988:5437

Dagvattenledning

Malmö kommun

Skåne län

Skånearkeologi

Rapport 2021:25

Författare: Per Sarnäs

Grafisk form: Anders Gutehall

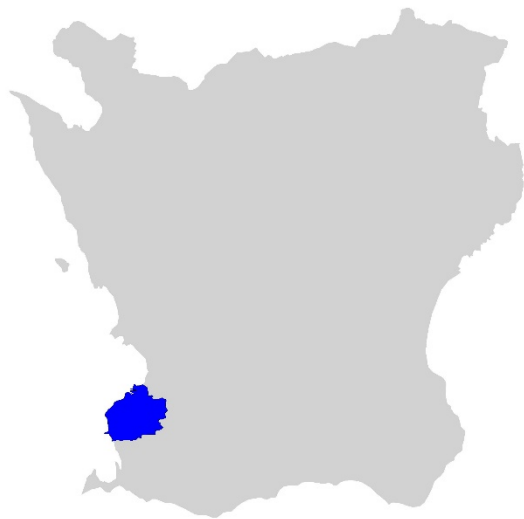
Omslagsbild: Diket som framkom kan skönjas på ömse sidor om den gröna rörlyftaren

Kartor: © Lantmäteriet/Metria ordernr 965331

© Skånearkeologi 2021

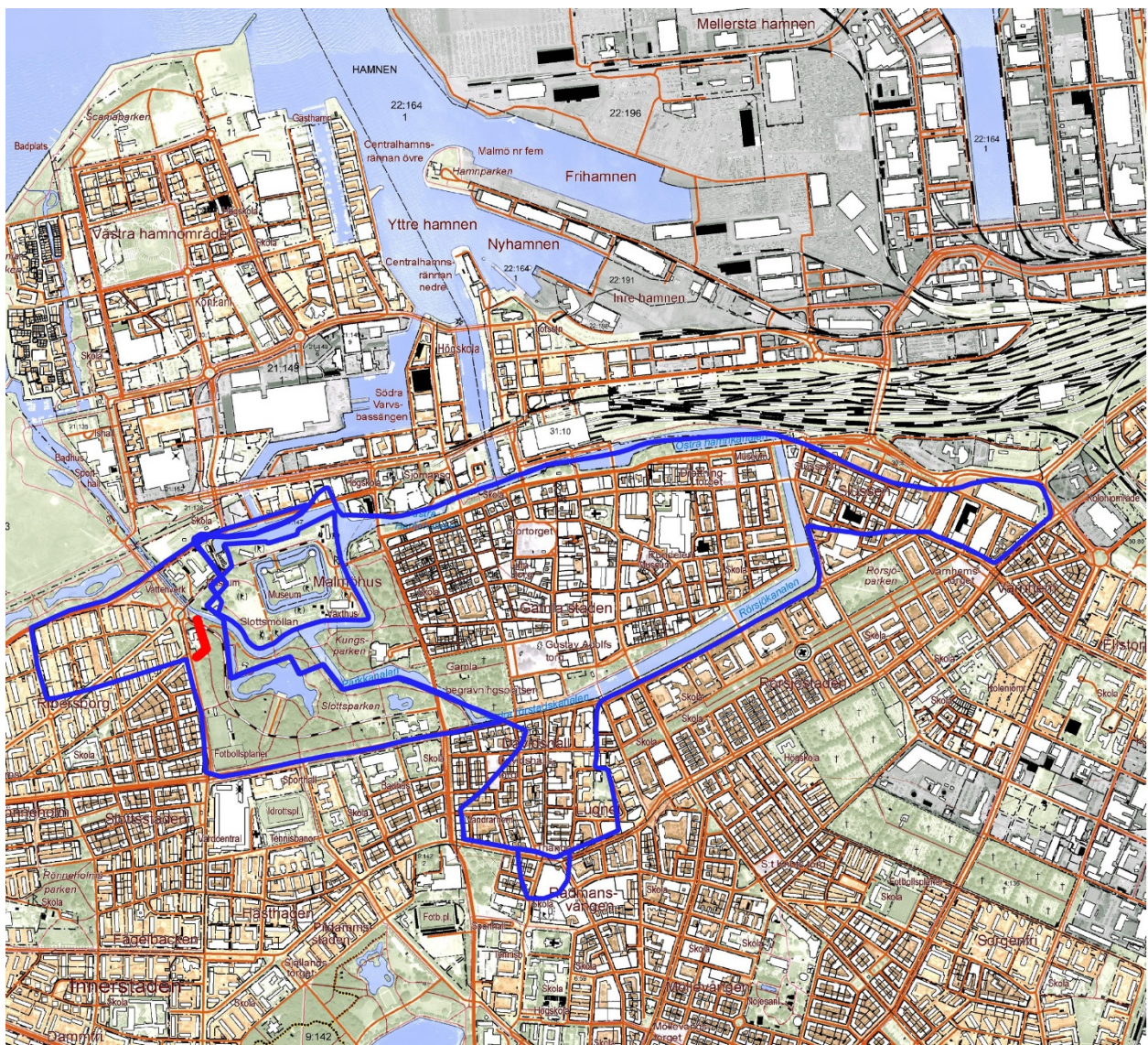
Innehåll

Undersökningens bakgrund och resultat	5
Referenser	7
Tekniska och administrativa uppgifter	8

Figur 1. Karta över Skåne med Malmö kommun markerat med blått.

Figur 2. Del av fastighetskartan över Malmö. Undersökningsområdet är markerat med rött. Fornlämningsbegränsningarna för L1988:5437, L1988:4871 och L1988:5381 är markerade med blå linje.
© Lantmäteriet

Undersökningens bakgrund och resultat

Med anledning av att VA Syd planerade anlägga en ny dagvattenledning mellan Mariedalsvägen och kanalen vid Kung Oscars väg inom fornlämningen Malmö 20:2/L1988:5437, beslutade Länsstyrelsen Skåne om en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning.

Schaktningen började vid kanalen med att kulvertar placerades vid kanalkanten. Själva ledningsschaktet var ca 9 m i ytan och ca 3,5 m i botten. Sammanlagt 1 003 m² schakt har dokumenterats. Schaktningen började vid kanalen med ett schakt för en betongkasun och fortsatte sedan mot Mariedalsvägen, delvis längs med den gamla banvallen för järnvägen mellan Malmö–Ystad (Grevebanan) (Figur 3).

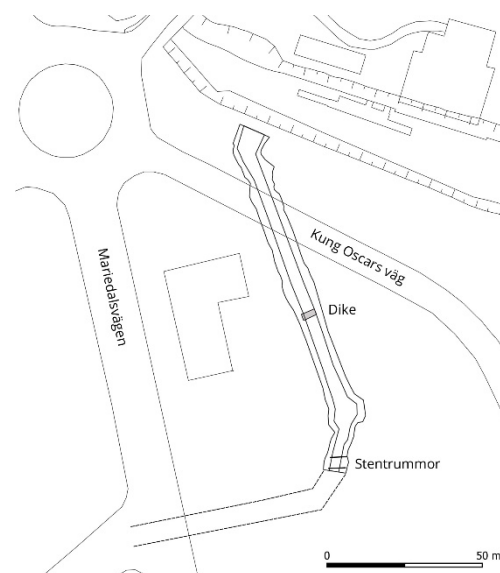
I schaktet förekom troligen påförda massor utom i botten där blålera framkom. Massorna var rena och innehöll ytterst lite sentida material i form av t. ex. tegel och järnskrot. Efter ca 90 m började torv förekomma sporadiskt vilket härrör från Västra Rörsjön. Schaktningsövervakningen koncentrerade sig till den första delen eftersom schaktet i den delen var närmast de av danskarna anlagda skyttegravarna från belägringen 1677. Det framkom dock inget som kunde kopplas till dessa aktiviteter.

Den norra delen av schaktet har berört de yttre befästningsverken som uppfördes under andra halvan av 1600-talet sedan Sverige ockuperat Skåne. Från juli 1676 fram till 1677 belägrade danskarna Malmö i ett försök att återta Skåne. Sommaren 1677 anföll danskarna från tre håll bland annat från väster, vid nuvarande Turbinen. Vid belägringen grävde danskarna ner sig i skyttegravar för att kunna komma så nära de yttre befästningsverken som möjligt i skydd för beskjutning. Dessa skyttegravar kartlades efter belägringen och bör ha legat ungefär där bostadshusen väster om Turbinen ligger, i området mellan Tessins väg, Mariedalsvägen och Limhamnsvägen. I övrigt berörde schaktet det område som benämns Västra Rörsjön.

Det påträffades inga lager, anläggningar eller fynd som har bedömts vara en del av befästningsverken eller danskarnas belägring.

Efter ca 60 m från kanalen räknat framkom ett dike i öst–västlig riktning som korsade schaktet (Figur 3 & 4). I dikesfyllningen förekom torviga lager och snäckskal. Detta dike överensstämmer med att av Malmö stads samfälliga diken som finns inlagda på en karta från 1938 utifrån en äldre karta från 1850 (Malmö stad historiska kartor) (figur 8). Detta dike verkar omlagt enligt senare kartor där det följer järnvägen norrut längs dess västra sida.

Ännu något längre söderut framkom två kallmurade stentrummor som gick vinkelrätt mot den tidigare banvallen. Stentrummorna syntes bara på den östra sidan. Stentrumman bestod av två tunnlar som var ca 1,2 m höga invändigt med stensatt botten. Den norra tunneln var 0,9 m bred och den södra var 0,8 m bred.

Figur 3. Schaktplan som visar dels schaktets bredd i ytan, dels bredd i botten. Den del av schaktet som inte dokumenterades utan endast besiktigades är markerad med streckad linje.

Figur 4. Dikessektionen i västra schaktväggen. I bottenfyllningen förekom snäckskal. Diket var ca 1 meter djupt.

Figur 5. Fotot visar de två stentrummorna i östra schaktväggen.

Figur 6. Fotot visar den södra stentrumman.

Figur 7. Fotot visar exempel på borrhål i en av stenarna.

Stenarna som viadukten var uppbyggd av var kluvna och flera av dem hade borrhål (figur 7). Stentrummorna har inte sträckt sig hela vägen till den västra delen där stenmaterialet ändrade karaktär och var inte lika stora och inte heller kluvna. Troligen är de anlagda i samband med anläggandet av järnvägen mellan Malmö och Ystad år 1874. På en karta från 1878 över *Citadellet med däromkring belägen Kronan tillhörig jord i Malmö* upprättad av Georg Gustafsson kan man se en markering som geografiskt överensstämmer med stentrummorna (Malmö stad historiska kartor). Denna markering står i förbindelse med ett dike som mynnar ut i den då ännu kvarvarande vallgraven (figur 9). I botten på stentrummorna och en bit upp på sidorna förekom ett grått utfällningslager.

Troligtvis är det samma dike som har fått olika sträckningar. Diket sträckte sig ursprungligen längs nuvarande Kilian Zollsgatan och mynnade i den då kvarvarande vallgraven. I samband med anläggandet av järnvägen mellan Malmö och Ystad har man ändrat sträckningen något och låtit diket mynna i vallgraven efter att ha passerat banvallen i de två stentrummorna. Slutligen har diket fått en helt annan sträckning när Slottsparken anlades i slutet av 1890-talet. I stället för att mynna i den gamla vallgraven, som fick en annan utformning i samband med anläggandet av parken, så drogs diket längs med västra sidan av banvallen.

Figur 8. Del av karta från 1938 som visar Malmö stads samfällda diken.

Figur 9. Del av karta från 1878 som visar hur diket passerar järnvägen och ansluter till den då fortfarande existerande vallgraven.

Referenser

Kartmaterial

Fastighetskartan

Karta över Malmö från 1938

Karta över Citadellet från 1878

Internetreferenser

Malmö stads historiska kartor

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer 431-30089-2019
Skånearkeologis diarienummer 201921
Arkivnummer G 87:02

Län Skåne
Kommun Malmö
Fastighet Innerstaden 10:14
RAÄ-nummer L1988:5437/Malmö 20:2

Koordinatsystem Sweref 99 TM
N koordinat 6163729
E koordinat 372922
M ö.h. 0-3

Fältarbetstid 2021-03-09-2021-11-03

Antal arbetsdagar 14
Antal arkeologtimmar 22

Undersökt yta 1003 m²

Projektansvarig Per Sarnäs
Uppdragsgivare VA-Syd

Arkivmaterial i form av shp-fil, digitala foton och rapportoriginal förvaras på Malmö Museer.